

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

CONCEPTUAL APPROACHES TO FORMING INTELLECTUAL CAPITAL IN THE MODERN WORLD

У статті досліджено концептуальні питання формування й розвитку інтелектуального капіталу в сучасних умовах господарювання. Узагальнено, ідентифіковано структуру інтелектуального капіталу як основного фактору економічного зростання й базового виробничого ресурсу економіки знань. Розкрито причини та умови виникнення економіки знань, виділено її основні фактори щодо посилення ролі людини на виробництві. Проаналізовано передумови формування й розвитку інтелектуального капіталу, основні підходи до його визначення. Доведено, що у структурі власності зростає питома вага інтелектуальної форми, яка стає формою інституціоналізації капіталу знань. В сучасних умовах господарювання інтелектуальний капітал більше, ніж фінансовий, стає запорукою отримання конкурентних переваг. Інтелектуальний капітал завжди перебуває в русі заради свого існування, оскільки має безпосередню взаємозалежність з розвитком економічної системи, а саме механізм розв'язання суперечностей, які обумовлені природою діяльності людини та функціонування економічних систем, безпосередньо залежить від динаміки інтелектуального капіталу. Обґрунтовано необхідність розгляду інтелектуального капіталу з матеріально-речового боку та соціально-економічної форми як реального чинника виробництва, що створює більше половини національного багатства всіх країн.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, праця, людський капітал, економіка, інвестиції, інновації, інтелектуальна власність.

В статье исследованы концептуальные вопросы формирования и развития интеллектуального капитала в современных

условиях хозяйствования. Обобщена, идентифицирована структура интеллектуального капитала как основного фактора экономического роста и базового производственного ресурса экономики знаний. Раскрыты причины и условия возникновения экономики знаний, выделены ее основные факторы касательно усиления роли человека на производстве. Проанализированы предпосылки формирования и развития интеллектуального капитала, основные подходы к его определению. Доказано, что в структуре собственности растет удельный вес интеллектуальной формы, которая становится формой институционализации капитала знаний. В современных условиях хозяйствования интеллектуальный капитал больше, чем финансовый, становится залогом получения конкурентных преимуществ. Интеллектуальный капитал всегда находится в движении ради своего существования, так как имеет непосредственную взаимозависимость с развитием экономической системы, а именно механизм разрешения противоречий, которые обусловлены природой деятельности человека и функционирования экономических систем, непосредственно зависят от динамики интеллектуального капитала. Обоснована необходимость рассмотрения интеллектуального капитала с материально-вещественной стороны и социально-экономической формы как реального фактора производства, создающего более половины национального богатства всех стран.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, труд, человеческий капитал, экономика, инвестиции, инновации, интеллектуальная собственность.

УДК 65.014.1:003.13

Продіус Ю.І.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри
менеджменту зовнішньоекономічної
та інноваційної діяльності
Одеський національний політехнічний
університет

Біюк В.А.

студент
Одеський національний політехнічний
університет

The article explores the conceptual issues of the formation and development of intellectual capital in modern economic conditions. The structure of intellectual capital as the main factor of economic growth and the basic production resource of the knowledge economy is summarized and identified. The reasons and conditions for the emergence of the knowledge economy are revealed, its main factors are highlighted from the point of view of enhancing the role of man in production. Analyzed the prerequisites for the formation and development of intellectual capital, analyzed the main approaches to its definition. In the structure of ownership, the role of the intellectual form increases, this becomes the basis of the institutionalization of knowledge capital. The necessity of considering the intellectual capital from the material and material side and socio-economic form as a real factor of production, creates more than half of the national wealth of all countries of the world. Intellectual capital is a socio-economic system characterized by special properties. It is based on the ability to work, which at a certain stage allows steadily increase the value added. An entity that manages intellectual capital, characterized by a higher degree of development compared with the rulers of functional forms of capital. Intellectual capital, developing on the basis of previous forms, includes their main properties and at the same time has a specific content, which is determined by its functions: the presence and progressive development of intellectual property; the formation of a special type of thinking of specialists, scientists, managers, who form and implement the basic models of the reproduction of the economic system; the formation in the system of capital of the intellectual center, which gradually covers all factors of production, distribution, exchange and consumption. The main function performed by intellectual capital is acceleration of profit growth by forming and implementing knowledge systems necessary for the enterprise. Such systems, in turn, provide for its highly profitable economic activity. Intellectual capital is a closed loop, which forms and complements itself as a system. A significant part of the intellectual capital movement within this cycle is associated with investment costs, but the economic effect of them is not noticeable at once: it is possible only at those stages when the capital materialized. It is proved that the share of the intellectual component, which acquires the form of the institutionalization of knowledge capital, is growing in the ownership structure. In modern economic conditions, intellectual capital to a greater extent than financial becomes the key to obtaining competitive advantages. Intellectual capital is always in motion for the sake of its existence, as it is in direct interdependence with the development of the economic system. Thus, it is the mechanism for resolving contradictions, which are caused by the nature of human activity and the functioning of economic systems, which directly depends on the dynamics of intellectual capital. Formation and use of capital in any form, including intellectual capital, is determined by its subjects, which are able to make decisions on the goals of functioning of capital, the distribution of their incomes, and influence the scale of its reproduction. Under the influence of intellectualization of the workforce, production technologies and the economy as a whole, the subjective structure of capital and property is undergoing significant changes. Thus, the involvement of employees before the knowledge as the basis of intellectual capital significantly changes the characteristics of the subjects of production and property.

Key words: intellectual capital, labor, human capital, economy, investments, innovations, intellectual property.

Постановка проблеми. На сучасному етапі відбуваються фундаментальні зрушення, обумовлені інтелектуалізацією суспільно-виробничих відносин та переосмисленням ролі інтелектуального капіталу, його якісних аспектів. Для динамічного розвитку економіки процес інтелектуалізації має досягти того рівня, за якого він набуватиме першочергового значення. При цьому має відбутися суспільне усвідомлення значимості інтелектуалізації як для розвитку кожної особистості, так і для зростання інтелектуального капіталу країни.

Актуальність питань сутності, формування та ролі інтелектуального капіталу в сучасному світі пояснюється тією обставиною, що в умовах постіндустріальної високорозвиненої економіки, заснованої на нових знаннях, інноваційних технологіях, виробництво й сфера послуг не можуть обходитися без високоосвічених та висококваліфікованих працівників, від яких залежать ефективність виробництва й конкурентоспроможність, адже саме вони забезпечують появу та освоєння нових високих технологій в масштабі окремих компаній та національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням сутності поняття інтелектуального капіталу та визначенням його місця в системі національної конкурентоспроможності займаються С. Казевіч, Е. Чемберлін, Л. Хадсон, А. Уорд, Н. Марков, М. Ескіндаров, Т. Стюарт, В. Іноземцев, С. Уоллман, Б. Леонтєв, А. Брукінг, О. Бутнік-Сіверський. Дослідженню різнобічних аспектів інтелектуального капіталу присвятили чимало наукових праць такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Е. Брукінг, О. Бутнік-Сіверський, В. Геєць, Дж. Гелбрейт, А. Дегтяр, А. Жарінова, С. Ілляшенко, В. Іноземцев, Б. Кваснюк, Б. Леонтєв, Л. Мельник, В. Семиноженко, Т. Стюарт, Е. Тоффлер, А. Чухно. Дослідженню проблематики інтелектуального капіталу присвячено роботи таких вчених, як Е. Брукінг, Д. Волков, Н. Гавкалов, Т. Гагарін, М. Гаджисєв, В. Дайнеко, О. Кендюхов, І. Пронін, С. Покровський, К. Тейлор. У другій половині ХХ ст. вивчення проблем людського капіталу виділилась в окрему галузь економічної науки. Фундаментальний внесок в розвиток теорії інтелектуального капіталу як системоутворюючої категорії постіндустріальної економіки знань зробили західні вчені, зокрема Л. Едвінсон, Д. Даффі, М. Мелоун, Т. Стюарт, Л. Хіроякі, та українські дослідники, наприклад О. Грішнова, А. Гальчинський, В. Базилевич, В. Ільїн, А. Колот, Л. Антонюк. Більшість наукових напрацювань доводить необхідність ефективного використання інтелектуального капіталу в процесах інноваційної діяльності у контексті ефективної взаємодії науки й виробництва, що потребує додаткових досліджень та пошуку шляхів вирішення зазначеної проблеми.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів формування інтелектуального капіталу та сучасних тенденцій його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науково-технічна революція висунула нові вимоги до посилення ролі людини на виробництві. Сьогодні для ефективного розвитку виробництва необхідно використовувати не просту працю, що має елементарний набір функцій та операцій, а складну висококваліфіковану працю, що має великий набір функцій та операцій, вимагає високого рівня професійної підготовки, досвіду й творчих засад особистості.

Більшість визначень інтелектуального капіталу спирається на провідну роль інтелекту, знань, умінь, рівня кваліфікації особистості тощо. Це дає змогу зробити висновок про те, що такий ресурс позитивно впливає на економічний розвиток шляхом використання творчої праці. Створені завдяки людському капіталу інші компоненти інтелектуального капіталу (зокрема, структурний, клієнтський) дають змогу суб'єктам господарювання отримати фінансові, технологічні, виробничі та інші конкурентні переваги на конкуруючому ринку. Наявні визначення підкреслюють такі риси інтелектуального капіталу, як постійний розвиток, накопичення, матеріальна й нематеріальна складові суб'єкта господарювання, що дає змогу акумулювати конкурентні переваги інтелектуальної праці задля задоволення суспільних потреб.

Сучасні підприємці ведуть боротьбу за працівників інтелектуальної праці, адже вони справляються зі своєю роботою набагато швидше й ефективніше. Велика частина роботодавців зрозуміла, що необхідно не тільки запрошувати на роботу висококваліфікованих працівників, але й здійснювати постійні витрати, які пов'язані зі вдосконаленням людських знань. Працівники повинні бути готовими до постійного здобуття нових знань, швидкому перенавчання, а також до самовдосконалення [1; 6].

Таким чином, в економіці знань відбувається перехід від використання на виробництві простої робітничої сили до використання висококваліфікованих людських ресурсів, наділених особливими фізичними та розумовими здібностями, які приносять дохід його власнику й компанії. Людина в економіці знань грає найрізноманітніші ролі. Перш за все людина – це суб'єкт трудової діяльності, носій знань, а також громадянин та особистість з особливою культурою, моральністю, діючий в особливому національному, культурному, історичному та політичному середовищі. Далі хотілося б відзначити, що людський капітал – це не капітал в повному розумінні цього слова, а капіталоподібна форма використання людської праці, яка прийняла своєрідну форму людського капіталу. Три-

валий час в історії суспільства праця виступала основним фактором виробництва, вважалося, що праця – це розумове або фізичне зусилля, що робиться частково або повністю задля досягнення якогось результату без урахування задоволення, одержуваного безпосередньо від самої роботи.

У ХХ ст. заговорили про людський капітал, що було пов'язане, по-перше, зі змінами в практиці функціонування самого капіталу. Раніше накопичення капіталу здійснювалося протягом життя декількох поколінь власників підприємства, тепер найбільший капітал може створюватися практично моментально й під час вкладення в справу незначних початкових коштів. Велика частина фірм та підприємств зіткнулася з тим, що застосування ними трудових ресурсів не вичерпується тільки проблемою їх придбання й використання в процесі праці. Для багатьох з них потрібні були значні інвестиції в розвиток різних людських якостей. Наприклад, такі американські корпорації, як "IBM", "Digital Equipment", відводять на вдосконалення свого фахівця від 25 до 40 днів на рік. Японські фірми через кожні 1,5–2 роки здійснюють ротацію кадрів: в кожного працівника інвестують гроші, навчають нової професії, забезпечують його професійне зростання [3–5].

Крім того, причиною появи та використання поняття «людський капітал» стала зміна якості й ролі праці або якості робочої сили. Перед власниками капіталу постала проблема використання й придбання не стільки простої робітничої сили, скільки складної робочої сили, яка була б зайнята творчою працею. В розвинених країнах світу швидкими темпами відбувається перехід до використання складної праці робітників, здатних до отримання знань та швидкого перенавчання, самостійного оволодіння знаннями та використання їх в процесі трудової діяльності. Потрібні були також підвищена мобільність працівників, зміна місць їх роботи й проживання. До початку 90-х рр. ХХ ст. середня підготовка носіїв праці піднялась до рівня молодшого коледжу (14 років навчання). Сьогодні 1/3 робочих місць США вимагає вищої освіти (16 років навчання), ще 1/3 – середньої спеціальної освіти (повна загальна середня освіта плюс два роки молодшого коледжу, а це 14 років навчання), тільки 1/3 інших працівників вимагає освіти нижче 12 років навчання. Крім того, інтелектуально підготовлений працівник може не продавати свої здібності до праці, а пропонувати їх, і фірми змушені будуть конкурувати між собою за залучення таких працівників, пропонуючи їм підвищену оплату.

Необхідно пам'ятати про те, що людський капітал розглядається у взаємодії з інтелектуальною власністю, тобто фактично він аналізується щодо матеріально-речового змісту й соціально-економічної форми. В епоху кардинальних змін у сфері інформації та прискореного процесу поширення

комунікаційних технологій на діяльність людей не можна залишити без уваги тенденції, пов'язані з трансформацією категорії «капітал». Необхідно приділити належну увагу величезній галузі, що стосується засобів масової інформації, нових форм зайнятості, важливій ролі людського капіталу в цих процесах. У сучасних умовах діяльність людей тісно пов'язана з інформацією, яка має все більшу цінність. У зв'язку з цим висловлювання «Хто володіє інформацією – той володіє світом» набуває нового значення. Воно стає особливо актуальним, адже в постіндустріальну епоху капітал трансформується завдяки інформаційній революції. Як економічна категорія він є відносинами між суб'єктами власності щодо раціонального використання сукупності матеріальних та нематеріальних факторів виробництва, робочої сили, інтелектуального потенціалу співробітників задля відтворення себе як економічної системи, створення конкретних благ, необхідного доходу на основі відокремленого економічного інтересу [1–3].

Інтелектуальний капітал – це система показників, які визначають можливості індивіда, фактично якість робочої сили людини, що виражається та проявляється в процесі праці, що створює товари та послуги, додатковий продукт задля їх відтворення на основі індивідуального економічного інтересу кожної людини. Сутність інтелектуального капіталу визначається як система відносин всіляких економічних суб'єктів щодо його раціонального та сталого відтворення. Основою при цьому є прогрес у розвитку науки й техніки задля виробництва конкретних товарів, скорочення розриву в рівні життя, вирішення проблем нерівномірного розвитку регіонів на основі зіткнення економічних інтересів суб'єктів.

Сьогодні актуальними формами втілення інтелектуального капіталу є патенти, ліцензії, моделі, програми, які все частіше знаходять застосування в різних сферах діяльності суспільства, через що він перетворюється на якусь форму руху, актором якого є перш за все наука. Для створення інтелектуального капіталу необхідний творчий потенціал, що формується на базі низки характеристик, таких як якості, закладені природою (здоров'я, психічна та фізіологічна стійкість); виховання, яке дає змогу індивіду наполегливо та дисципліновано працювати, систематично працюючи над собою; відповідний кваліфікаційний рівень разом з постійною роботою над його підвищенням; постійне підвищення рівня культури, що розширює горизонт знань та мислення. Всі зазначені елементи формують певний менталітет, який є невід'ємною частиною, рушійною силою інтелектуального капіталу.

В сучасних умовах господарювання інтелектуальний капітал більше, ніж фінансовий, стає запорукою отримання конкурентних переваг.

Інтелектуальний капітал завжди перебуває в русі заради свого існування, оскільки має безпосередню взаємозалежність з розвитком економічної системи, а саме механізм розв'язання суперечностей, які обумовлені природою діяльності людини та функціонування економічних систем, безпосередньо залежить від динаміки інтелектуального капіталу. Він є системою, яка управляє економічними процесами.

Інтелектуальний капітал є соціально-економічною системою, яка характеризується особливими властивостями. Його основою є здатність до праці, яка на певному етапі дає змогу стійко нарощувати додаткову вартість. Суб'єкту, який розпоряджається інтелектуальним капіталом, властивий більш високий ступінь розвитку порівняно з володарями функціональних форм капіталу. Інтелектуальний капітал, розвиваючись на основі попередніх форм, включає їх основні властивості й одночасно має специфічний зміст, що визначається його функціями, такими як наявність та прогресивний розвиток інтелектуальної власності; становлення особливого типу мислення фахівців, наукових діячів, керуючого персоналу, які формують та реалізують основні моделі відтворення економічної системи; формування в системі капіталу інтелектуального центру, який охоплює поступово всі чинники виробництва, розподілу, обміну та споживання.

Основною функцією, яку виконує інтелектуальний капітал, є прискорення приросту прибутку шляхом формування й реалізації необхідних підприємству систем знань. Подібні системи забезпечують його високоприбуткову економічну діяльність. Інтелектуальний капітал є замкнутим циклом, який формує та доповнює себе як систему. Значна частина руху інтелектуального капіталу всередині цього циклу пов'язана з інвестиційними витратами, але економічний ефект від них помітний не відразу: це можливе тільки на тих стадіях, коли капітал матеріалізувався.

Специфічною формою прояву економічного ефекту від відтворення інтелектуального капіталу є суспільство, а якісною характеристикою здійснення цього процесу є інтелектуальний потенціал нації. Він є сукупною здатністю суспільства до освоєння й осмислення світу, накопиченим їм обсягом наукової та культурної інформації, системи виробництва, передачі знань, а також відповідною сукупністю робочої сили, яка здатна приймати, переробляти, використовувати, відтворювати та передавати інформацію. Інтелектуальний потенціал конкретних людей та нації загалом визначає місце, що посідає країна у світових економічних відносинах, її конкурентоспроможність [1–3].

Таким чином, можна зробити висновок, що механізм успішного управління процесами форму-

вання інтелектуального капіталу, який необхідно інтегрувати в соціально-економічну політику, повинен відбуватися під час реформування системи освіти й ринку праці. Це приведе до формування інтелектуального капіталу нової якості, а також успішної реалізації ним своїх функцій.

В сучасних умовах інформаційного суспільства інтелектуальні активи визнаються провідним ресурсом, наявність та економічно ефективне використання якого є основною діяльністю будь-якого індивіда й впливає на його потенційне успішне функціонування в рамках економіки знання. Значимість цього фактору виробництва щодня зростає, оскільки в сучасних умовах пріоритет передається інтелектуальній діяльності індивідів. Запорукою суспільного розвитку визнається «розумовий запас», внаслідок чого проблема впливу інтелектуального капіталу на результати інтелектуальної діяльності індивідуумів є досить актуальною сьогодні.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищевикладене, можемо зробити висновок, що інтелектуальний капітал – це досить складна й неоднорідна за своєю сутністю, функціонуванням, ступенем впливу на результати діяльності індивідів, суб'єктів влади, суб'єктів господарювання система. В новій економіці, де головним фактором розвитку виробництва й економічного зростання є знання, відбувається перехід від технічних навичок до інтелектуальних, заміщення праці знаннями, а вроджений капітал людини, її розум та професіоналізм, досвід, трудовий потенціал складають центральну ланку інноваційного економічного зростання й розвитку.

Зростання ролі інтелектуального виробництва та пов'язані з цим значні структурні зрушення в економіці зумовили формування інтелектуальної форми продуктивного капіталу. Зростання наукоємності продукції, швидке оновлення технологій підсилюють роль у виробництві таких ресурсів, як знання, кваліфікація, досвід та професіоналізм працівника, система знань фірми, технологічні та організаційні інновації, тобто характеристик, що об'єднуються поняттям «інтелектуальний капітал». Сучасний інноваційний тип економічного зростання базується на розвитку інтелектуального капіталу, який за збереження основних сутнісних ознак капіталу має особливості, що пояснюються його нематеріальною природою. Слідом за змінами в продуктивних силах та структурі виробництва відбуваються зміни в соціально-економічній системі. У структурі власності зростає питома вага її інтелектуальної форми, яка стає формою інституціоналізації капіталу знань.

Формування та використання капіталу в будь-якій формі, зокрема інтелектуального капіталу, визначається його суб'єктами, які здатні приймати рішення щодо цілей функціонування капіталу,

розподілу принесених їм доходів, впливати на масштаби його відтворення. Під впливом інтелектуалізації робочої сили, технологій виробництва й економіки загалом суттєвих змін зазнає суб'єктна структура капіталу й власності. Таким чином, залучення найманих працівників до присвоєння знань як основи інтелектуального капіталу значною мірою змінює характеристику суб'єктів виробництва й власності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрущенко К. Інтелектуальний капітал підприємства: сучасні тенденції оцінювання та управління. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2015. № 2. С. 53–60.
2. Ермоленко В. Интеллектуальный капитал корпорации: сущность, структура, стратегии развития и модель управления. *Человек. Сообщество. Управление*. 2012. № 2. С. 110–122.
3. Корноненко С. Інтелектуальний капітал та його вплив на розвиток інноваційної економіки. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2015. № 10. С. 79–84.
4. Осаул А. Облік інтелектуального капіталу як складова стратегії управління підприємством. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 1. С. 18–26.
5. Kasiewicz S., Rogowski W., Kiciński M. Kapitał intelektualny – spojrzenie z perspektywy interesariuszy. *Krakow : Oficyna Ekonomiczna*, 2006. 118 s.
6. Miłkula B., Kasiewicz S., Rogowski W., Kiciński M. Zarządzanie przedsiębiorstwem w XXI wieku. *Krakow : Oficyna Ekonomiczna*, 2006. 94 s.

REFERENCES:

1. Andryushchenko K. (2015). Intelektualnyi kapital pidpriemstva: suchasni tendentsiyi otsynuyannya ta upravlinnya [Intellectual capital of the enterprise: modern trends in evaluation and management]. *Naukoviy visnik Natsionalnoyi akademiyi statistiki, obliku ta auditu – Scientific Bulletin of National Academy of statistics, accounting and audit*. No. 2, pp. 53–60 [in Ukrainian].
2. Ermolenko V., Popova E. (2012). Intellektual'nyj kapital korporacii: sushhnost', struktura, strategii razvitiya i model' upravleniya [Intellectual capital: essence, structure, development strategy and governance model]. *Chelovek. Soobshhestvo. Upravlenie – People. Community. Management*. No. 2, pp. 110–122 [in Russian].
3. Kornovenko S., Taranenko O. (2015). Intelektualnyi kapital ta yogo vpliv na rozvitok innovatsiyanoi ekonomiki [Intellectual capital and its influence on the development of innovative economy]. *Visnik Cherkaskogo universitetu. Seriya: Pedagogichni nauki – Herald of Cherkasy University. Series: Pedagogical science*. No. 10, pp. 79–84 [in Ukrainian].
4. Osaul A. (2016). Oblik intelektualnogo kapitalu yak skladova strategiyi upravlinnya pidpriemstvom [Accounting intellectual capital as a component of strategy enterprise management]. *Visnik Zaporizkogo natsionalnogo universitetu. Ekonomichni nauki – Vestnik of Zaporizhzhya national University. Economic science*. No. 1, pp. 18–26 [in Ukrainian].
5. Kasiewicz S., Rogowski W. and M. Kiciński (2006). Kapitał intelektualny – spojrzenie z perspektywy interesariuszy. *Krakow : Oficyna Ekonomiczna*.
6. Miłkula B. (2006). Zarządzanie przedsiębiorstwem w XXI wieku. *Krakow : Oficyna Ekonomiczna*.

Prodius Yulia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of
Management of Foreign Economic and Innovative Activities
Odessa National Polytechnic University

Biyuk Vasyl

Student
Odessa National Polytechnic University

CONCEPTUAL APPROACHES TO FORMING INTELLECTUAL CAPITAL IN THE MODERN WORLD

The purpose of the article. The urgency of the questions about the essence, formation and role of intellectual capital in the modern world is explained by the fact that in a post-industrial highly developed economy based on new knowledge, innovative technologies, production and services cannot do without highly educated and highly skilled workers, on which the efficiency of production depends and competitiveness. After all, they provide the emergence and development of new high technology on a scale of individual companies and the national economy.

The scientific and technological revolution has put forward new demands to strengthen the role of man in production. Today, for efficient production development, it is necessary to use a simple, elementary set of functions and operations of labor, and a complex of highly skilled labor, with a large set of functions and operations requiring a high level of professional training, experience and creative principles of personality. Most of the definitions of intellectual capital are based on the leading role of intelligence, knowledge, skills, level of personality qualification, etc. This suggests that such a resource has a positive effect on economic develop-

ment through the use of creative work. Due to human capital, other components of intellectual capital (such as structural, client) allow economic entities to obtain financial, technological, industrial and other competitive advantages in a competing market. Existing definitions highlight such features of intellectual capital as continuous development, accumulation, material and intangible components of the subject of economic activity, which allows accumulating competitive advantages of intellectual work in order to meet public needs.

Methodology. Most of the definitions of intellectual capital are based on the leading role of intelligence, knowledge, skills, level of personality qualification, etc. This suggests that such a resource has a positive effect on economic development through the use of creative work. Due to human capital, other components of intellectual capital allow economic entities to obtain financial, technological, industrial and other competitive advantages in a competing market.

Intellectual capital is a socio-economic system characterized by special properties. It is based on the ability to work, which at a certain stage allows steadily increase the value added. An entity that manages intellectual capital, characterized by a higher degree of development compared with the rulers of functional forms of capital. Intellectual capital, developing on the basis of previous forms, includes their main properties and at the same time has a specific content, which is determined by its functions: the presence and progressive development of intellectual property; the formation of a special type of thinking of specialists, scientists, managers, who form and implement the basic models of the reproduction of the economic system; the formation in the system of capital of the intellectual center, which gradually covers all factors of production, distribution, exchange and consumption. The main function performed by intellectual capital is acceleration of profit growth by forming and implementing knowledge systems necessary for the enterprise. Such systems, in turn, provide for its highly profitable economic activity. Intellectual capital is a closed loop, which forms and complements itself as a system. A significant part of the intellectual capital movement within this cycle is associated with investment costs, but the economic effect of them is not noticeable at once: it is possible only at those stages when the capital materialized.

Results. Summarizing the foregoing, one can conclude that intellectual capital is quite complex and heterogeneous in its essence, functioning, degree of influence on the results of the activities of individuals, subjects of power, and subjects of the management system. In the new economy, where knowledge is the main factor in the development of production and economic growth, there is a transition from technical skills to intellectual, the substitution of labor knowledge, and the innate human capital, his mind and professionalism, experience, and labor potential are becoming a central element of innovation economic growth and development.

The growth of the role of intellectual production and the resulting significant structural changes in the economy led to the formation of an intellectual form of productive capital. The growth of knowledge-intensive products, the rapid upgrade of technologies, strengthen the role of producing resources such as knowledge, qualifications, experience and professionalism of the employee, the company's knowledge system, technological and organizational innovation, that is, the characteristics combined with the notion of "intellectual capital". Modern innovative type of economic growth is based on the development of intellectual capital, which, while preserving the basic essential features of capital, has features that are explained by its non-material nature. Following changes in the productive forces and the structure of production, there are changes in the socio-economic system. In the structure of ownership, the proportion of its intellectual form is increasing, which becomes a form of institutionalization of knowledge capital.

Formation and use of capital in any form, including intellectual capital, is determined by its subjects, which are able to make decisions on the goals of functioning of capital, the distribution of their incomes, and influence the scale of its reproduction. Under the influence of intellectualization of the workforce, production technologies and the economy as a whole, the subjective structure of capital and property is undergoing significant changes. Thus, the involvement of employees before the knowledge as the basis of intellectual capital significantly changes the characteristics of the subjects of production and property.